

Likumprojekta "Grozījumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība		
1.	Pamatojums	<p>Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 113.punkts, kas paredz nodrošināt Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja profesionālu darbību (Rīcības plāna 113.2.punkts).</p> <p>Ministru kabineta 2013. gada 3. decembra sēdes protokollēmuma (prot. Nr. 64 53. §) "Informatīvais ziņojums "Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja darbību regulējošo tiesību normu efektivitāti un priekšlikumiem biroja darbības uzlabošanai"" 2.2. apakšpunkts, kurā Valsts kancelejai uzdots sagatavot Ministru prezidenta rīkojuma projektu par darba grupas izveidošanu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma pilnveidošanai. Darba grupas sastāvā paredzēt pārstāvjus no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, Tieslietu ministrijas, Finanšu ministrijas un Valsts kancelejas. Darba grupas sastāvā pieaicināt pārstāvjus no Augstākās tiesas un Ģenerālprokuratūras.</p> <p>Ministru prezidenta 2014. gada 17. janvāra rīkojums Nr. 12 "Par darba grupu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma regulējuma pilnveidošanai" (turpmāk – Valsts kancelejas vadītā darba grupa), saskaņā ar kuru darba grupa līdz 2014. gada 1. decembrim iesniedz Ministru prezidentam izstrādātu un noteiktā kārtībā saskaņotu likumprojektu par grozījumiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā (turpmāk – likumprojekts).</p> <p>Valsts kancelejas vadītājai darba grupai minētajā rīkojumā tika noteikti šādi likumprojekta ietvaros risināmie jautājumi:</p> <p>1) precīzi noteikt Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – birojs) amatpersonu juridisko statusu, Ministru prezidenta veiktās pārraudzības saturu un apjomu, ņemot vērā, ka Valsts pārvaldes iekārtas likuma un Darba likuma piemērošanas robežas Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā nav precīzi noteiktas un praksē rada piemērošanas problēmas;</p> <p>2) reglamentēt biroja priekšnieka disciplinārtbildību, nosakot amatpersonu (institūciju), kam ir disciplinārā vara pār biroja priekšnieku, biroja priekšnieka disciplinārtbildības procesuālos jautājumus un iespējamās soda veidus (regulējumam jānodrošina gan biroja priekšnieka atbildība, gan garantija pret risku, ka disciplinārā atbildība varētu tikt izmantota, lai ļaunprātīgi ietekmētu biroja darbību);</p> <p>3) pastiprināt pašpārvaldes institūcijas – biroja</p>

		<p>padomes – lomu;</p> <p>4) izvērtēt nepieciešamību Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā saglabāt biroja teritoriālās nodaļas kā biroja struktūrvienības;</p> <p>5) izvērtēt nepieciešamību pilnveidot biroja darbībai nepieciešamo valsts budžeta līdzekļu aprēķināšanas, pieprasīšanas un piešķiršanas normatīvo regulējumu;</p> <p>6) novērst iespēju atšķirīgi interpretēt atsevišķas Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma normas, ja šādas atšķirīgi interpretējamās tiesību normas darba procesā konstatēs darba grupa.</p>
2.	<p>Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība</p>	<p>Izvērtējot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – Birojs) darbību regulējošos normatīvos aktus, ģenerālprokurora Ē. Kalnmeiera vadītā darba grupa (izveidota ar Ministru prezidenta 2013. gada 29. augusta rīkojumu Nr. 316 "Par darba grupu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja darbības efektivitātes uzlabošanai") (turpmāk – ģenerālprokurora vadītā darba grupa) konstatēja nepilnības Biroja darbības regulējumā un sniedza Ministru kabinetam priekšlikumus trūkumu novēršanai, tai skaitā priekšlikumus grozījumiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā.</p> <p>Ģenerālprokurora vadītā darba grupa rekomendēja Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā (turpmāk – Likums) precīzi noregulēt Biroja amatpersonu juridisko statusu, Ministru prezidenta pārraudzības saturu un apjomu, ņemot vērā, ka Valsts pārvaldes iekārtas likuma un Darba likuma piemērošanas robežas Likumā nav precīzi noteiktas un praksē rada neskaitāmas problēmas.</p> <p>Attiecībā uz Biroja priekšnieka disciplinārtbildību, ģenerālprokurora vadītā darba ierosināja noregulēt Likumā, nosakot amatpersonu (institūciju), kam ir disciplinārā vara pār Biroja priekšnieku, kā arī procesuālos jautājumus un iespējamus sodu veidus. Regulējumam jānodrošina gan Biroja priekšnieka atbildība, gan garantija pret risku, ka disciplinārā atbildība varētu tikt izmantota, lai ļaunprātīgi ietekmētu Biroja darbību.</p> <p>Tāpat ģenerālprokurora vadītā darba grupa ierosināja izvērtēt nepieciešamību saglabāt Likumā norādīto uz teritoriālajām nodaļām, kuras līdz šim brīdim nav izveidotas, kā arī stiprināt Biroja padomes kā pašpārvaldes institūcijas lomu.</p> <p>Jautājumi par korupcijas novēršanas un apkarošanas institūcijas neatkarības nodrošināšanu ir skarti vairākos starptautisko organizāciju dokumentos, t.sk. rekomendācijas Latvijai, kurus darba grupa izvērtēja un ņēma vērā analizējot iespējamus risinājumus. Eiropas Komisijas pirmajā ES Pretkorupcijas ziņojumā, kas nāca klajā 2014. gada februārī un kurā Eiropas Komisija atsauca uz</p>

	<p>GRECO trešajā un ceturtajā novērtēšanas kārtā Latvijai izteiktajām rekomendācijām attiecībā uz Biroja statusu, par norādīts uz Latvijas progresu un sasniegumiem korupcijas novēršanas jomā. Tāpat Eiropas Komisija atzina, ka Biroja iespējamās politiskās ietekmējamības risku ir mazinājuši Ministru kabineta iniciatīva, ieviešot regulējumu attiecībā uz Biroja priekšnieka atlases kārtību, kur pretendentu atlasi nodrošina neatkarīga profesionāla komisija.</p> <p>Vienlaikus Eiropas Komisija ir izteikusi rekomendāciju par to, ka Biroja sasniegumi būtu veicināmi, turpinot tā neatkarības stiprināšanu un aizsargājot no iespējamās politikās iejaukšanās, sevišķi tā pārraudzībā un budžeta procedūrā.</p> <p><u>GRECO trešās kārtas novērtējuma ziņojumā</u> GRECO "atzinīgi vērtē faktu, ka pozitīvā notikumu attīstības gaita, kas jau bija minēta Atbilstības ziņojumā attiecībā uz KNAB vadītāja izvēli, ir formalizēta noteikumos, un, ka ir samazināta politiskās iejaukšanās iespēja. Tomēr GRECO pauž nožēlu par to, ka Ministru kabinets vēl joprojām nav pieņēmis lēmumu par politikas plānošanas dokumentā ietvertajiem priekšlikumiem, ko darba grupa piedāvāja vairāk nekā pirms diviem gadiem. Tādēļ GRECO mudina Latvijas atbildīgās instances veikt apņēmīgākus pasākumus, lai nodrošinātu, ka KNAB strādā neatkarīgi un objektīvi, kā tas pieprasīts rekomendācijā". Ziņojumā minētais plānošanas dokuments ir <u>Biroja statusa koncepcijas projekts</u>, kurā kā GRECO ziņo, Latvijā tiek diskutēti divi Biroja pārraudzības modeļi – Ministru kabineta pārraudzība, kur Ministru prezidentam vairs nebūs tiesības pārņemt Biroja funkcijas, un Biroja pilnīga neatkarība.</p> <p><u>GRECO ceturtais novērtēšanas kārtas ziņojumā</u> GRECO, atsaucoties uz trešās kārtas ziņojumu, rekomendēja veikt pasākumus, lai stiprinātu Biroja neatkarību, tādējādi nodrošinot, ka iestāde var veikt savas funkcijas neatkarīgi un objektīvi.</p> <p>Biroja statusa koncepcijas projekta virzība tika izbeigta, jo tika konstatēts, ka tajā kā problemātiski atrunātie jautājumi tika novērsti mainot regulējumu, kā arī pareizi piemērojot Likumu atbilstoši tā jēgai un mērķim. Piemēram, Ministru prezidentam kā pārraugošajai amatpersonai nav tiesību pārņemt Biroja funkcijas. Biroja priekšnieka iecelšana amatā kļuva neatkarīgāka, jo pretendentu atlasu nodrošina objektīva un profesionāla komisija.</p> <p>Valsts kancelejas vadītā darba grupa izvērtēja starptautiskajos dokumentos noteiktos principus un standartus, kas skar pretkorupcijas institūcijas darbības neatkarību. No ANO Pretkorupcijas konvencijas 6. panta un 36. panta izriet, ka konvencijas dalībvalsts pienākums ir nodrošināt korupcijas novēršanas politiku un institūciju izveidi korupcijas apkarošanai, nodrošinot tām,</p>
--	---

		<p>pamatojoties uz dalībvalsts tiesību sistēmas pamatprincipiem, nepieciešamo neatkarību efektīvai funkciju izpildei un pietiekamus resursus. ANO Pretkorupcijas konvencija nenosaka kādu konkrētu modeli un to, vai tai jābūt vienai iestādei vai vairākām, galvenais princips ir, ka iestādes funkcijas tiek īstenotas bez politiskās iejaukšanās, kas nozīmē ne tikai politisko spēku ietekmi, bet arī pašas institūcijas politisko neitralitāti.</p> <p>Līdzīgi formulēta norma ir arī Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijā, kuras 20. pantā ir noteikts, ka "Ikviens Puse veic tādus pasākumus, kādi nepieciešami, lai nodrošinātu personu vai iestāžu specializāciju cīņai pret korupciju. Tām jānodrošina nepieciešamā neatkarība saskaņā ar konkrētās Puses tiesiskās sistēmas pamatprincipiem, lai tās būtu spējīgas pildīt savas funkcijas efektīvi un bez jebkāda spiediena no malas. Puse nodrošina šādu iestāžu personāla atbilstošu apmācību un atbilstošus finanšu resursus šo iestāžu uzdevumu pildīšanai."</p> <p>Korupcijas apkarošanas specializēto institūciju modeļi un darbības principi detalizēti analizēti OECD vadlīnijās <i>Specialized Anti-Corruption Institutions. Review of Models</i>. Minētajās vadlīnijās analizēti korupcijas novēršanas un apkarošanas funkciju īstenošanas iespējamie modeļi, t.sk. neatkarības saturs. Neatkarība primāri nozīmē, ka pretkorupcijas iestādei jābūt pasargātai no neiederīgas (<i>undue</i>) politiskās iejaukšanās un tā pati nedrīkst būt politiska. Neatkarības līmenis var variēt atkarībā no specifiskām vajadzībām un nosacījumiem. Pieredze rādot, ka svarīga ir strukturālā un darbības autonomija līdzās pretkorupcijas iestādes (vai struktūrvienības) skaidram normatīvajam regulējumam un pilnvarām. Caurskatāmas pretkorupcijas iestādes vadītāja iecelšanas amatā un atbrīvošanas procedūras līdzās pietiekamai cilvēkresursu pārvaldībai un iekšējai kontrolei, kas ir būtisks nosacījums neiederīgas ietekmes novēršanā. Būtisks faktors neatkarības nodrošināšanā ir līdzsvars ar atbildību (<i>accountability</i>). Neatkarība nedrīkst līdzināties atbildības trūkumam; specializētajai institūcijai stingri jāievēro likumības un tiesiskuma principi, cilvēktiesību principi, regulāri jāsniedz atskaites par darbības rezultātiem izpildvarai un likumdevējam, kā arī jānodrošina sabiedrības informētība par institūcijas darbu.</p> <p>Multifunkciju iestādei, kas pilda gan prevencijas funkcijas, gan represīvās funkcijas (modelis, kuram atbilst Birojs), ir nepieciešams visaugstākais neatkarības līmenis, bet vienlaikus arī viscaurskatāmākais un visaptverošākais atbildības mehānisms. Viens no labās prakses piemēriem multifunkcionālas iestādes modeļa gadījumā esot speciālas ārējās uzraudzības komiteja, kuras sastāvā ir pārstāvji no dažādām valsts institūcijām un nevalstiskajām</p>
--	--	--

	<p>organizācijām.</p> <p>Biroja darbinieku darba tiesisko attiecību jautājumi vērtēti vairākos tiesu spriedumos, ar kuriem darba grupa iepazinās, lai noskaidrotu tiesu praksi darba tiesisko attiecību jautājumos un spriedumos izdarītos secinājumus. Likumā ir noteikts, ka Biroja amatpersonu un darbinieku darba tiesiskajās attiecībās piemērojams darba tiesiskās attiecības regulējošās normas, ciktāl Likums nenosaka citādi. Vairāku tiesu spriedumos ir atrodama norāde, ka par to Biroja darbinieku darba tiesiskās attiecības apspriežamas privāttiesisko attiecību sfēras ietvaros, vienlaikus norādot, ka "biroja amatpersonas formāli atrodas darba tiesiskajās attiecībās, taču uzskatāmas par piederīgām pie valsts dienesta Satversmes 101. panta izpratnē" (skat. Satversmes tiesas 2006. gada 11. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2005-24-01).</p> <p>Satversmes tiesa ir atzinusi, ka personas, kurām uzticēta valsts uzdevumu pildīšana, atrodas publiski tiesiskās attiecībās ar valsti un šajās tiesiskajās attiecībās nedarbojas pušu vienlīdzības princips. Valsts dienesta attiecības netiek dibinātas, noslēdzot darba vai kādu citu līgumu, bet veidojas, kompetentām valsts institūcijām ieceļot personu amatā. Ņemot vērā valsts dienesta lomu un uzdevumus, valsts ir tiesīga vienpusēji regulēt dienestā esošo personu tiesības un pienākumus (sk. Satversmes tiesas 2003. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. 2003-12-01 8. punktu).</p> <p>Valsts dienestu raksturo publiski tiesiskas attiecības, kurās atrodas personas, kam uzticēta valsts uzdevumu pildīšana. Darbs valsts dienestā no privātajā sektorā veicamā darba atšķiras gan pēc tiesisko attiecību nodibināšanas juridiskajiem aspektiem, gan veicamā darba mērķa, kas ir cieši saistīts ar valsts uzdevumu pildīšanu. Valsts dienestā esošo personu tiesības ir ierobežotas, un tām tiek uzlikti īpaši pienākumi (sk. Satversmes tiesas 2006. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2005-24-01 7. punktu).</p> <p>Ņemot vērā, ka nav skaidri atrunātas robežas, kurās Biroja darbinieku darba tiesiskās attiecības apspriežamas privāttiesisko attiecību sfēras ietvaros, tiesu praksē vērojama dažāda pieeja, t.sk. darba strīdu izskatīšanas piekritībā – vispārējās jurisdikcijas tiesā vai administratīvā procesa ietvaros.</p> <p>Biroja pārraudzība un pārrauga pilnvaru apjoms</p> <p>Saskaņā ar Likuma 2. panta pirmo daļu Birojs ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kas pilda šajā likumā noteiktās funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrolē. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma</p>
--	--

	<p>7. panta otro daļu Ministru kabinets padotību īsteno ar atsevišķa Ministru kabineta locekļa starpniecību. Ministru kabineta loceklis padotību īsteno tieši vai ar tiešās pārvaldes iestādes, tās struktūrvienības vai amatpersonas starpniecību. Atbilstoši Ministru kabinets sākotnēji ar Ministru kabineta rīkojumu (Ministru kabineta 2003. gada 2. aprīļa rīkojums Nr. 197 "Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja nodošanu Ministru prezidenta pārraudzībā") noteica, ka Ministru kabineta pārraudzību īsteno ar Ministru prezidenta starpniecību, vēlāk tas tika nostiprināts Ministru kabineta 2005. gada 22. marta noteikumos Nr. 201 "Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja nolikums".</p> <p>Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7. panta piektā daļa nosaka, ka pārraudzība nozīmē augstākas iestādes vai amatpersonas tiesības pārbaudīt zemākas iestādes vai amatpersonas lēmuma tiesiskumu un atcelt prettiesisku lēmumu, kā arī prettiesiskas bezdarbības gadījumā dot rīkojumu pieņemt lēmumu.</p> <p>Ministru kabineta īstenotā padotība tiek nodalīta institucionālajā padotībā (valsts pārvaldes organizācija) un funkcionālajā padotībā (pār valsts pārvaldes funkciju pildīšanu). Birojs pēc būtības atrodas institucionālā Ministru kabineta padotībā, jo Biroja Likumā noteikto funkciju izpildē normatīvie akti paredz citus pārraudzības (uzraudzības) mehānismus – funkciju īstenošana Kriminālprocesa likuma un operatīvās darbības ietvaros atrodas ģenerālprokurora pārraudzībā, savukārt, pārējo funkciju ietvaros, kur Birojs pieņem lēmumus, piemēram, par administratīvā soda piemērošanu – tiesiskuma pārraudzību nodrošina tiesa.</p> <p>Neskaidrības likuma piemērošanā radīja tas, ka Likumā nav noteiktas pārraudzības robežas un apjoms, tas, ka pārraug pieņem lēmumu, ja uzskata, ka lēmums vai bezdarbība ir prettiesiska, strīdīgs ir arī jautājums par disciplināro varu pār Biroja priekšnieku, pārrauga tiesības iejaukties Biroja darba tiesisko attiecību jomā, un citos Biroja darbības iekšējos jautājumos.</p> <p>Valsts kancelejas darba grupa izvērtēja dažādus iespējamus risinājumus un modeļus Biroja statusam, ņemot vērā arī Satversmes tiesas spriedumā ietvertos secinājumus par neatkarīgajām institūcijām (sk. Satversmes tiesas 2006. gada 16. oktobra sprieduma lietā Nr. 2006-05-01)), un nonāca pie secinājuma, ka Birojs ir valsts pārvaldes iestāde un tās vieta ir Ministru kabineta ietvarā (Latvijas Republikas Satversmes 58. pants. Ministru kabinetam ir padotas valsts pārvaldes iestādes), kas neierobežo likumdevēja tiesības Likumā nostiprināt Biroja funkcionālo un institucionālo neatkarību, tādejādi nodrošinot atbilstību pretkorupcijas institūciju starptautiskajiem standartiem.</p> <p>Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7. pants nosaka, ka iestādes institucionālās padotības formu un saturu vienas</p>
--	--

	<p>publiskas personas ietvaros, ņem vērā iestādei nodoto valsts pārvaldes funkciju vai uzdevumu raksturu, to pildīšanas efektivitāti, tiesiskuma un demokrātiskās kontroles nodrošināšanas apsvērumus. Iestādes funkcionālās padotības formu un saturu nosaka normatīvie akti, saskaņā ar kuriem tā veic attiecīgās valsts pārvaldes funkcijas vai uzdevumus.</p> <p>Likumprojekts paredz noteikt konkrēti, ka Birojs ir Ministru kabineta institucionālā pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas pilda šajā likumā noteiktās funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes un priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumu izpildes kontrolē.</p> <p>Valsts pārvaldes iekārtas likuma regulējums attiecas uz Biroju ciktāl šajā likumā nav noteikts citādi. Ministru kabinets institucionālo pārraudzību īsteno ar Ministru prezidenta starpniecību. Pārraudzība ietver Ministru prezidenta tiesības pārbaudīt Biroja priekšnieka pieņemto pārvaldes lēmumu tiesiskumu un uzdot Biroja priekšniekam atcelt prettiesisku pārvaldes lēmumu vai prettiesiskas bezdarbības gadījumā uzdot pieņemt pārvaldes lēmumu gadījumos, kas nav saistīti ar šajā likumā noteikto Biroja funkciju īstenošanu.</p> <p>Likumā konkretizēta pārraudzības forma, nosakot, ka Birojs ir tieši institucionālā pārraudzībā. Attiecībā uz pārrauga tiesību apjomu tas ir ierobežots, tādējādi pastiprinot Biroja funkcionālo un daļēji arī strukturālo neatkarību. Konkrēti noteiktas pārrauga tiesību robežas, ņemot vērā arī OECD rekomendācijas, kurās uzsvērts, ka jābūt līdzsvaram starp neatkarību un atbildību.</p> <p>Pārrauga tiesības ierobežotas līdz administratīvām vadības funkcijām, izslēdzot jebkādu iespēju iejaukties Biroja funkciju izpildē (funkcionālajā neatkarībā). Pārrauga administratīvās vadības funkcijas, piemēram, apstiprināt iestādes darbības stratēģiju, piešķirt atvaļinājumu (Ministru kabineta kārtības ruļļa 218.5. apakšpunkts), norīkot komandējumā (Ministru kabineta kārtības ruļļa 259. punkts), noteikt mēnešalgu (Ministru kabineta 29.01.2013. noteikumu Nr. 66 "Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību" 10. punkts), piešķirt kategoriju (Ministru kabineta 29.01.2013. noteikumu Nr. 66 "Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību" 16. punkts), noteikt amatpersonu funkciju izpildei, ja Biroja priekšniekam var būt interešu konflikts (likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 21. panta otrā daļa).</p> <p>Papildus tiek paredzēts mehānisms situācijai, ja Biroja pārraugs pirmšķietami pārkāpis pārraudzības robežas,</p>
--	--

	<p>Biroja priekšnieks ir tiesīgs lūgt likumā noteiktās komisijas atzinumu, kas savu atzinumu sniedz Ministru kabinetam, kura lēmums ir galīgs. Līdz ar to strīdīgie jautājumi netiek izlemti vienpersoniski, tādejādi samazinās vienpusējas politikās ietekmes risks.</p> <p>Piedāvātais pārraudzības regulējums arī izslēdz iespēju pārraugam pārņemt Biroja pilnvaru pārņemšanas tiesības (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 35. pants). Biroja priekšnieka izdotos administratīvos aktus un faktisko rīcību, kā tas jau šobrīd noteikts Likumā, persona var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.</p> <p>Likumprojektā paredzēts, ka iekšējos normatīvos aktus Biroja priekšnieks izdod bez īpaša saskaņojuma ar pārraugu, kas izslēgs pārrauga iespējas ietekmēt Biroja darbības iekšējos procesus.</p> <p>Šobrīd Likums paredz divas dažādas komisijas, kuras izveido Ministru kabinets, kad izsludina atklātu konkursu uz Biroja priekšnieka amatu vai, ja nepieciešams, izvērtēt Biroja priekšnieka atbrīvošanas iemeslus. Lai nodrošinātu augsta līmeņa profesionālu, kompetentu, objektīvu, politiski neitrālu komisijas sastāvu Biroja priekšnieka amata pretendentu atlasei, kā arī citu Biroja likumā noteikto ar Biroja priekšnieka darbību saistītu jautājumu izvērtēšanai nosaka Likumā. Komisiju vada Valsts kancelejas direktors un tās sastāvā ir Augstākās tiesas priekšsēdētājs, ģenerālprokurors, Satversmes aizsardzības biroja direktors un Drošības policijas priekšnieks. Komisijas sekretariāta funkcijas nodrošina Valsts kanceleja. Komisijas izveidei papildus izveidošanas nebūs nepieciešams un tā uzsākts darbu, ja Likumā noteiktajos gadījumos tiks lūgts tās atzinums.</p> <p>Biroja priekšnieka atbildība un atbrīvošanas pamati</p> <p>Likuma neskaidrais regulējums attiecībā uz Biroja priekšnieka disciplināro atbildību, kā arī neskaidrais mehānisms Biroja priekšnieka darbības novērtēšanai un atbrīvošanas no amata ierosināšanai, radīja situācijas, kad Likuma normas tiek interpretētas un piemērotas atšķirīgi no reizes uz reizi, radot dažādas sekas, t.sk. kavējot Biroja efektīvu funkciju izpildi.</p> <p>Izvērtējot Biroja funkciju specifiku, pretkorupcijas iestādes funkcionālās neatkarības nodrošināšanas nepieciešamību, priekšnieka iecelšanas amatā un atbrīvošanas no amata mehānismu (ieceļ un atbrīvo Saeima), darba grupa secināja, ka disciplinārās varas un ikgadējās darbības novērtēšanas vietā atbalstāms risinājums, ka Biroja priekšnieks ir atbildības mehānismam jānodrošina Biroja priekšnieka neatkarība no atsevišķu amatpersonu lēmumiem, bet tas atbildīgs par Biroja funkciju efektīvu izpildi un Biroja priekšnieka darbu atspoguļo Biroja darbības pārskats, par kuru Biroja priekšnieks ziņo Ministru</p>
--	--

	<p>kabinetā un Saeimā, minētām institūcijām uzklauset attiecīgi ģenerālprokurora viedokli, un Saeimā arī Ministru prezidenta viedokli par Biroja darbības rezultātiem.</p> <p>Ja tiek konstatēts, ka Biroja darbība nav pietiekami efektīva Saeima vai tās atbildīgā komisija, Ministru kabinets, Ministru prezidents vai ģenerālprokurors var lūgt Likumā paredzētās komisijas atzinumu, uz kura pamata Saeima lemj par turpmāko rīcību, t.sk., ja nepieciešams, parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidi Saeimas kārtības ruļļa noteiktajā kārtībā.</p> <p>Likumprojekts paredz noteikt, līdzīgi kā tas ir ģenerālprokurora gadījumā, konkrētus no amata atbrīvošanas pamatus un mehānismu atbrīvošanas pamata izvērtēšanai un atbrīvošanas kārtību, nosakot, ka Biroja priekšnieka amata pretendentu atlases komisija izvērtē atbrīvošanas pamatus un sniedz atzinumu Saeimai (likumdevējam), kas lemj par turpmāko rīcību. Likumprojekts nosaka, ka Saeimas kā likumdošanas augstākā orgāna lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams tiesā, ievērojot regulējuma samērīgumu, vienlaikus nodrošinot augstākas garantijas Biroja priekšnieka neatkarībai darbībai un nosakot augstāku atbildības līmeni un sarežģītāku atbrīvošanas procedūru.</p> <p>Lai mazinātu slogu nevajadzīgu administratīvo darbību veikšanai, līdzīgi kā tas noteikts attiecībā uz ģenerālprokuroru, likumprojektā noteikti gadījumi, kad Biroja priekšnieka amata pilnvaras izbeidzas bez īpaša Saeimas lēmuma, kā arī paredzēta iespēja Saeimai lemt par Biroja priekšnieka pilnvaru termiņa pagarināšanu uz vēl vienu termiņu. Šajā skarā likumprojekts paredz, ka sešus mēnešus pirms Biroja priekšnieka amata pilnvaru termiņa beigām, viņš iesniedz Saeimai Biroja darbības pārskatu, uzklasa ģenerālprokurora un Ministru prezidenta viedokli par Biroja darbības rezultātiem, un lemj par amata pilnvaru termiņa pagarināšanu. Negatīva lēmuma gadījumā atbilstoši jau spēkā esošajām Likuma normām Ministru kabinets izsludina atklātu konkursu uz Biroja priekšnieka amatu, lai nodrošinātu savlaicīgu procedūru organizēšanu jauna Biroja priekšnieka iecelšanai amatā.</p> <p>Ja Biroja priekšnieks pēc paša vēlēšanās izbeidz dienesta attiecības pirms pilnvaru termiņa beigām, amata pilnvaras izbeidzas pēc trīs mēnešiem pēc dienas, kad Biroja priekšnieks iesniedzis attiecīgu iesniegumu Ministru prezidentam un Saeimas priekšsēdētājam. Atšķirībā no darba tiesisko attiecību regulējumā paredzētā viena mēneša, trīs mēneši tiek noteikti, lai Ministru kabinets varētu nodrošināt savlaicīgu procedūru organizēšanu jauna Biroja priekšnieka iecelšanai amatā.</p> <p style="text-align: center;">Biroja amatpersonu un darbinieku dienesta tiesiskās attiecības</p>
--	--

	<p>Iepazīstoties ar tiesu spriedumiem un izvērtējot Biroja amatpersonu un darbinieku (turpmāk – darbinieki) darba raksturu, kā arī to, ka Birojs ir valsts pārvaldes iestāde, kas pakļauta publisko tiesību sfērai, darba grupa secināja un attiecīgi paredzēja likumprojektā, ka Biroja darbinieki atrodas valsts dienestā. Ievērojot minēto, likumprojekts paredz, ka vienlaikus ar Valsts dienesta likuma spēkā stāšanos tajā paredzētais regulējums, ciktāl Likumā nav noteikts citādi, tiek attiecināts uz Biroja darbiniekiem.</p> <p>Lai skaidri noteiktu dienesta attiecību strīdu izskatīšanas mehānismu, likumprojekts paredz, ka Biroja darbinieks Biroja priekšnieka lēmumu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā tiesā. Biroja darbinieku darba izpildes novērtēšana veicama saskaņā ar Valsts dienesta likumu.</p> <p>Ņemot vērā, ka Valsts dienesta likums stāsies spēkā 01.01.2016., bet Biroja Likuma regulējuma pilnveidošana nodrošināma nekavējoties, likumprojektā paredzēts pārejas regulējums, nosakot, ka Biroja darbinieki Biroja priekšnieka lēmumu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā tiesā, tādējādi novēršot situāciju, kad nav skaidra tiesu piekritība, t.sk. Biroja darbinieku nepareiza Likuma piemērošana, apstrīdot ar Biroja darbinieku darba tiesisko attiecību jautājumus (kas saskaņā ar tiesu interpretāciju ir apspriežama privāto tiesību sfēras ietvaros) Ministru prezidentam.</p> <p>Tāpat ir noteikts, Biroja darbinieku dienesta tiesiskajām attiecībām piemērojamas darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas, kas nosaka vienlīdzīgu tiesību principu, atšķirīgas attieksmes aizlieguma principu, aizliegumu radīt nelabvēlīgas sekas, darba un atpūtas laiku, darba samaksu, darbinieka materiālo atbildību un termiņus, ciktāl to nenosaka šis likums, Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums vai Valsts pārvaldes iekārtas likums. Tādējādi tiks noteikts, ka Biroja darbinieki atrodas valsts dienestā un ar to darbību Birojā saistītie jautājumi primāri ir apspriežami publisko tiesību sfēras ietvaros. Ievērojot to, ka dienesta attiecību gaita, t.sk. pretendentu atlase, prasības pretendentiem, novērtēšanas un atbrīvošanas kārtība ir strikti reglamentēta ārējos normatīvajos aktos (pamatā likumā), likumprojekts nosaka, ka Biroja darbinieka atbrīvošanai nav nepieciešama arodbiedrības piekrišana.</p> <p>Likumprojekts nosaka, ka Biroja darbiniekam jāatbilst prasībām, kādas paredzētas likumā "Par valsts noslēpumu", lai saņemtu speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam. Biroja priekšnieks nosaka amatus, kuriem speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam nepieciešama līdz ar stāšanos amatā, un kārtību, kādā organizējams darbs darbiniekam, kuram ir pieprasīta speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam.</p>
--	--

		<p>Biroja amatpersonu un darbinieku darba izpildes novērtēšana</p> <p>Likumprojekts paredz precizēt, ka Biroja darbinieku darbības un tās rezultātu novērtēšanas līdz Valsts dienesta likuma spēkā stāšanās laikam notiek sistēmā NEVIS atbilstoši šobrīd spēkā esošajam regulējumam reizi gadā. Līdz ar Valsts dienesta likuma spēkā stāšanos, novērtēšana notiks šajā likumā noteiktajā kārtībā.</p> <p>Atšķirīgi no darba izpildes pamata regulējuma, ievērojot Biroja priekšnieka vietnieku nozīmīgumu, darba grupa secināja, ka vietnieku darba izpildes novērtēšanā iesaistāma objektīva un kompetenta komisija, kuru izveido un vada Biroja priekšnieks un tās sastāvā ir iekļauti pārstāvji no Valsts kancelejas, Augstākās tiesas, Ģenerālprokuratūras, Satversmes aizsardzības biroja un Drošības policijas.</p> <p>Darba izpildes novērtējums nav administratīvs akts, bet gan starplēmums un atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem par valsts institūciju darbinieku darba izpildes novērtēšanas kārtību nav pārsūdzams tiesā. Novērtēšanas rezultātu var izmantot par pamatu lēmumam par valsts dienesta attiecību izbeigšanai, šajā gadījumā Biroja darbinieka atbrīvošanas lēmums ir pārsūdzams tiesā Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā un tiesa pārbaudīs atbrīvošanas lēmuma tiesiskumu, kura ietvaros var vērtēt novērtēšanas procesuālos aspektus un vispārējos principus, piemēram, par vienlīdzīgu attieksmi, samērīgumu, taču tiesa nevarēs izvērtēt pašu darbinieka darbu, jo to var īstenot tikai tiešais vadītājs, kura ikdienā strādā vienā iestādē un tām ir praktiska un objektīva iespēja novērot darbinieka darba izpildi un citus ar to saistītos apstākļus un spēt izvērtēt tos.</p> <p>Biroja amatpersonu un darbinieku atstādināšana</p> <p>Lai nodrošinātu personas tiesības uz minimālo iztiku, Biroja darbiniekam atstādināšanas no pienākumu izpildes gadījumā tiek izmaksāta minimālā mēnešalga, ja darbiniekam normatīvajos aktos ir noteikti speciālie valsts amatpersonas amata savienošanas aizliegumi vai ierobežojumi, kas liedz iespēju gūt jebkādas iztikas līdzekļus atstādināšanas laikā.</p> <p>Ja atstādināšana atzīta par pamatotu, izmaksāta minimālā mēnešalga par atstādināšanas laiku nav jāatmaksā. Ja darbinieka atstādināšanai nav bijis pamata, izmaksā starpību starp pilno atalgojumu un minimālo mēnešalgu par atstādināšanas laiku.</p> <p>Biroja amatpersonu un darbinieku disciplinārā atbildība</p> <p>Šobrīd atsevišķi disciplinārā atbildības pamati un sodu</p>
--	--	---

	<p>veidi noteikti Likumā, Darba likumā un pārējie jautājumi noregulēti iekšējā normatīvajā aktā. Lai nodrošinātu regulējumu likuma līmenī, kā arī aktualizētu disciplinārbildības aspektus regulējošās normas, likumprojekts paredz attiecināt uz Biroja darbiniekiem Valsts civildienesta ierēdņu disciplinārbildības likumā paredzēto darbinieku disciplinārbildības pamatu, disciplinārpārkāpumu veidus un piemērojamos disciplinārsodus, kā arī kārtību, kādā izskata jautājumus par Biroja darbinieka saukšanu pie disciplinārbildības. Biroja priekšnieka lēmumu par disciplinārbildības piemērošanu Biroja darbinieks var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā tiesā.</p> <p>Tādejādi Biroja darbinieka atbrīvošanas vai disciplinārbildības piemērošanas gadījumā tiks noteikts tiesiskuma uzraugs – tiesa.</p> <p>Citi darba grupas secinājumi un priekšlikumi</p> <p>Izvērtējot Biroja padomes kā pašpārvaldes institūcijas darbības efektivitāti un lomu, konstatēts, ka esošais formāts nav attaisnojis sākotnējo ieceri, kā arī kopumā atbildība par Biroja padomes kompetencē esošajiem jautājumiem ir Biroja priekšniekam. Vienlaikus, ņemot vērā OECD vadlīnijās norādīto, ka sabiedrības iesaiste ir nozīmīga pretkorupcijas darbības sabiedriskajā novērtēšanā un Biroja darbības atklātības nodrošināšanā, darba grupa rekomendē stiprināt Biroja sabiedriski konsultatīvo padomi, savukārt Biroja padomes lomu, darbības principus un citus nepieciešamos jautājumus noregulēt Biroja reglamentā.</p> <p>Darba grupa izvērtēja atsauces uz teritoriālo nodaļu saglabāšanu Likumā un atbalstīja to saglabāšanu Likumā, ņemot vērā Biroja ieceres, kad budžeta līdzekļi atļaus īstenot ieceres par teritoriālo nodaļu izveidi. Būfībā jautājums par teritoriālo nodaļu izveidi un izveides mērķiem tiks apskatīts valsts budžeta veidošanas procesā, ņemot vērā, ka teritoriālo nodaļu izveidei nepieciešami valsts budžeta līdzekļi.</p> <p>Darba grupa izvērtēja nepieciešamību pilnveidot Biroja darbībai nepieciešamo valsts budžeta līdzekļu aprēķināšanas, pieprasīšanas un piešķiršanas normatīvo regulējumu un secināja, ka esošā kārtība ir visefektīvākā un nav nepieciešams mainīt kārtību.</p> <p>Likumprojekts paredz papildināt ar regulējumu par Biroja darbinieku dienesta apliecībām un žetoniem, nosakot, ka Ministru kabinets nosaka to paraugus un aprakstu, bet izmantošanas kārtību – Biroja priekšnieks.</p> <p>Likumprojekts paredz arī precizēt terminoloģiju, aktualizējot Likuma normas atbilstoši citos normatīvajos aktos aktualizētajai terminoloģijai, t.sk. Komerclikums, Valsts pārvaldes iekārtas likums, Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas</p>
--	---

		likums.
3.	Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas	<p>Likumprojektu izstrādāja darba grupa, kura tika izveidota saskaņā ar Ministru prezidenta 2014. gada 17. janvāra rīkojumu Nr. 12 "Par darba grupu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma regulējuma pilnveidošanai" un kuras sastāvā darbojās pārstāvji no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, Finanšu ministrijas, Tieslietu ministrijas, Ģenerālprokuratūras, Augstākās tiesas un Valsts kancelejas.</p> <p>Par likumprojektā ietvertajiem risinājumiem darba grupa konsultējās ar Saeimas Juridiskā biroja speciālistiem un Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas Korupcijas novēršanas apakškomisiju, kas puda atbalstu likumprojektā paredzētajiem risinājumiem un sniedza priekšlikumus tā pilnveidošanai.</p>
4.	Cita informācija	Nav

II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu		
1.	Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	Likumprojektā paredzētās izmaiņas attiecas uz visiem Birojā nodarbinātajiem.
2.	Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību un administratīvo slogu	Likumprojektā paredzētajam regulējumam nav tiešas ietekmes uz tautsaimniecību un administratīvo slogu. Tomēr kā norādījusi ES iekšlietu komisāre S. Malstrēma "Korupcija grauj pilsoņu uzticību demokrātiskām iestādēm un tiesiskumam, tā kaitē Eiropas ekonomikai un atņem valstīm nodokļu ieņēmumus, kuri visām valstīm ir ļoti nepieciešami."
3.	Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums	Likumprojektā paredzēto izmaiņu īstenošana neparedz administratīvās izmaksas.
4.	Cita informācija	Nav

III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem		
Likumprojekts šo jomu neskar.		

IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu		
1.	Nepieciešamie saistītie tiesību aktu projekti	<p>Vienlaikus nepieciešami grozījumi šādos normatīvajos aktos:</p> <p>Likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā", papildinot 7. panta trešās daļas 4. punktu, kur paredzēts, ka atļauja savienot valsts amatpersonas amatu ar amatu arodbiedrībā neattiecas uz šajā</p>

		<p>panta daļā minēto institūciju vadītājiem, ar Biroja priekšnieka vietniekiem, kā arī papildinājumu, ka pārējās Biroja amatpersonas – struktūrvienību vadītāji savu valsts amatpersonas amatu drīkst savienot ar amatu arodbiedrībā, ja saņemta iestādes vadītāja atļauja.</p> <p>Likumprojekts paredz jaunas normas par Biroja darbinieku dienesta apliecībām un žetoniem, kuru paraugus un parakstu nosaka Ministru kabinets, līdz ar ko būs nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumu projektu.</p>
2.	Atbildīgā institūcija	<p>Grozījumu likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā", papildinot 7. panta trešās daļas 4. punktā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs virzīs kā priekšlikumu Saeimas atbildīgajā komisijā, ņemot vērā, ka minētais likums Saeimā ir atvērts.</p> <p>Ministru kabineta noteikumu projektu izstrādās Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs.</p>
3.	Cita informācija	Nav

V. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

Likumprojekts šo jomu neskar.

VI. Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes

1.	Plānotās sabiedrības līdzdalības un komunikācijas aktivitātes saistībā ar projektu	Likumprojekts pēc tā pieņemšanas tiks publicēts oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis". Informācija sabiedrībai tiks sniegta arī preses relizē pēc likumprojekta izskatīšanas Ministru kabinetā.
2.	Sabiedrības līdzdalība projekta izstrādē	Likumprojekta izstrādes procesā darba grupā piedalījās biedrības "Sabiedrība par atklātību – Delna" direktors Gundars Jankovs.
3.	Sabiedrības līdzdalības rezultāti	Biedrības "Sabiedrība par atklātību – Delna" pārstāvis kopumā atbalstīja darba grupas priekšlikumus, kas tika iestrādāti likumprojektā, kā arī izteica priekšlikumus likumprojektam, ko darba grupa ņēma vērā.
4.	Cita informācija	Nav

VII. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām

1.	Projekta izpildē iesaistītās institūcijas	Likumprojektā paredzētās izmaiņas nodrošinās Birojs.
----	---	--

2.	Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru. Jaunu institūciju izveide, esošu institūciju likvidācija vai reorganizācija, to ietekme uz institūcijas cilvēkresursiem	Biroja funkcijas un uzdevumi, kā arī institucionālā struktūra vai cilvēkresursi ar likumprojektu netiek ietekmēti. Likumprojekts neparedz veidot jaunas institūcijas, likvidēt vai reorganizēt esošās institūcijas.
3.	Cita informācija	Nav

Ministru prezidente

Laimdota Straujuma

Vizē:

Valsts kancelejas direktore

Elita Dreimane

Korupcijas novēršanas un apkarošanas
biroja priekšnieks

Jaroslavs Streļčenoks

2014.09.13. 11:40

3932

Solveiga Līce

Valsts kancelejas

Juridiskā departamenta

vadītāja vietniece

tāl. 67082915

solveiga.lice@mk.gov.lv